

Vallei Horstee
Agrarische natuur- en
milieuvereniging

Postbus 33
3790 CA Achterveld

Gemeente Leusden
College van Burgemeester en Wethouders
Mevr. A.J.M. van Beek
Postbus 150
3830 AD Leusden

E-mail
info@valleiorstee.nl
Website
www.valleiorstee.nl
Kamer van Koophandel
40508042
Rabobank
NL08 RABO 0385 9182 91
Telefoon
06-53.70.10.00

Datum 31 januari 2013
Onderwerp Akkerranden
Bijlagen Projectvoorstel

Geachte mevrouw Van Beek,

In de afgelopen vier jaar heeft Vallei Horstee in de gemeente Leusden bij diverse agrariërs het project bloeiende akkerranden uitgevoerd. Uit evaluaties is gebleken dat de resultaten positief zijn, zowel voor flora en fauna, voor de agrobiodiversiteit als voor de belevingswaarde van het landschap. De uitgevoerde monitoring wijst uit dat voor vogels, insecten, vlinders en bijen de bloemrijke randen zeer effectief zijn.

Het initiatief, in 2009 op bescheiden schaal gestart in de gemeente Leusden, is inmiddels verder over de Gelderse Vallei verspreid. Naast Leusden zullen in 2014 nog zes of zeven andere gemeenten deelnemen en de akkerranden ondersteunen (Scherpenzeel, Utrechtse Heuvelrug, Nijkerk, Barneveld, Ede, Wageningen en waarschijnlijk ook Woudenberg).

Het is onze ambitie om het inzaaien en beheren van bloemrijke akkerranden in de toekomst te continueren. Vanaf 2016 zal in het kader van Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, het agrarische natuurbeheer een andere opzet krijgen. Daarbij is het onze inzet om ook voor het akkerrandenbeheer daarin een plaats te krijgen. We zijn hierover in gesprek met de provincie, die de doelen bepaalt. De jaren 2014 en 2015 zijn dus te zien als een overbrugging.

In tegenstelling tot voorgaande jaren hebben we in 2014 en 2015 geen co-financiering beschikbaar uit landelijke of provinciale middelen. Gelukkig zijn er verschillende gemeenten bereid om in de komende twee jaren het akkerrandenbeheer financieel te ondersteunen in de overbruggingsfase.

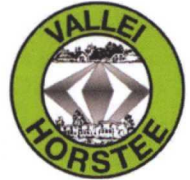
In 2014 en 2015 zouden we graag circa 6 kilometer aan bloemrijke randen inzaaien binnen de gemeente Leusden. Dit is reëel haalbaar gezien de ervaringen in voorgaande jaren. Voor ongeveer 3,5 kilometer hopen we de financiering bij andere partijen te vinden. Daarbij zal ook een eigen reservering van Vallei Horstee van € 1900,= worden ingebracht.

Ons verzoek aan de gemeente Leusden is om de aanleg en het beheer van circa 2,5 kilometer in de komende twee jaar financieel mogelijk te maken. De kosten hiervan bedragen € 4.000,= per jaar (excl. BTW).

We hopen dat u zich kunt vinden in dit voorstel. Meer informatie over de aanpak en doelstellingen is te vinden in het bijgevoegde projectvoorstel. Uiteraard zijn wij graag bereid om waar nodig een nadere toelichting te geven.

Met vriendelijke groeten,
Vallei Horstee

Henk Davelaar
voorzitter

Bloeiende akkerranden 2014

1. Aanleiding

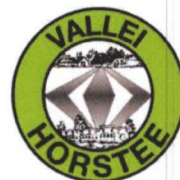
De Gelderse Vallei kenmerkt zich door een afwisselend landschap met allerlei landschapselementen en open enges op de flanken van de Veluwe. Houtsingels, bosjes, knobomen en andere kleine elementen wisselen de graslanden en akkers af. Die akkers bestaan voor het overgrote deel uit vrij monotoon maïsland. Met het project Bloeiende akkerranden wil Agrarische Natuurvereniging Vallei Horstee samen met de gemeenten in de Gelderse Vallei een bijdrage leveren aan de biodiversiteit.

2. Welke soorten profiteren van de akkerranden?

De randen worden ingezaaid met een mengsel van verschillende soorten graan, grassen, bloemen en kruiden. Het kan dienen als voedsel voor verschillende soorten insecten, vlinders en kleine zoogdieren. Met name voor bijen, die steeds minder geschikte bloeiende planten in hun omgeving vinden, zijn de bloemrijke randen van belang. Bovendien is er minder plaagdruk op de naastgelegen landbouwpercelen (functionele agrarische biodiversiteit). De randen zijn aantrekkelijk voor de vogels van het kleinschalige cultuurlandschap (geelgors, ringmus, patrijs, zomertortel, kneu, putter, steenuil, kerkuil). Verder bieden ze voedsel en dekking voor klein wild. De randen zijn ook waardevol voor de jonge kuikens van Kievit en Scholekster. Deze soorten kiezen steeds meer het maïsland als broedplek. Voor de jongen is erg echter weinig voedsel en schuilgelegenheid. De randen kunnen dit bieden.

3. Doel van het project akkerrandenbeheer

- Verhoging van de biodiversiteit. Door een interessante biotoop te bieden voor insecten, vlinders en vogels.
- Versterken van de natuurwaarde van landschapselementen en enges langs de randen van de Veluwe.
- Versterken van de karakteristiek van het landschap.
- Beschermen van deze landschapselementen. Door de akkerranden is ploegen of spuiten vlak langs deze elementen vaak niet meer nodig.
- Voedsel en dekking voor jonge weidevogels (m.n. Kievit en Scholekster).
- Draagvlak voor agrarisch natuurbeheer vergroten. Het aanleggen van een natuurlijke akkerrand op maïsland is redelijk eenvoudig in te passen en kan voor agrariërs een goede start zijn met agrarisch natuurbeheer.
- Beleving van het landschap verbeteren. Een deel van de randen wordt aangelegd langs wegen en paden. De natuurwaarde hiervan is weliswaar minder, maar deze randen dragen vooral bij aan de waardering van het agrarische cultuurlandschap.

4. Waar is het akkerrandenbeheer van toepassing

Dit verschilt er gemeente. Er worden geen afgebakende gebieden vastgesteld omdat op de plaatsen waar akkers voorkomen, ook het randenbeheer een optie kan zijn. In open weidegebieden met alleen graslanden, is het dus automatisch niet van toepassing. De keuze van de locaties kan indien gewenst worden afgestemd met de ecooloog van de gemeente.

5. Hoe zien de randen er uit?

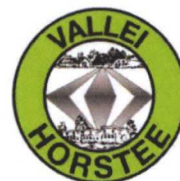
De randen worden zoveel mogelijk aangelegd op de open engen en overgangen van de Veluwe naar de Vallei en langs akkers en bestaande landschapselementen zoals sloten, houtsingels, bosjes en langs recreatieve paden. Extra aandacht wordt besteed aan locaties die aantrekkelijk zijn voor de beleving van het landschap. In overleg met vertegenwoordigers van gemeenten of natuur- en landschapsorganisaties, zal een keuze gemaakt worden in het soort locaties waar in een bepaalde regio het accent gelegd gaat worden.

Akkerrand 6 meter

Dit zijn de reguliere akkerranden. Ze worden zoveel mogelijk aangelegd op de engen en langs landschapselementen op de overgang van de Veluwe naar de Vallei . De randen zijn 6 meter breed. De minimale lengte is 100 meter per perceel.

Voedselveldjes voor overwinterende akkervogels

Minimaal 500m² en maximaal 2500 m². De veldjes worden ingezaaid met een mengsel van hoofdzakelijk zomergranen. Het graan wordt niet geoogst maar blijft de hele winter op de akker staan als voedsel voor wintervogels (vinken, geelgors, kneu, keep, goudvink, groenling, etc.)

6. Samenstelling mengsel

De mengsels bevatten geen giftige soorten of zaden voor mens en dier.

A. “Bijenmengsel Tübinger”

Dit mengsel is samengesteld uit een al oud recept. Het wordt al jaren met succes toegepast in de imkerswereld om zijn honing. Ook in het buitenland heeft dit mengsel zijn sporen verdiend. Dit mengsel is ook zeer geschikt om even een bloemenveld aan te leggen of voor vogels soorten die van insecten houden.

Samenstelling: Boekweit, Borage, Dille, Ganzebloem, Kaasjeskruid, Klaproos, Korenbloem, Mosterd, Phacelia, Bladrammenas, Goudsbloem en Karwij.

B. “Hazen apotheek”

Dit zaadmengsel is special af gestemd op de behoefte van de haas. Het bestaat uit een melange van kruiden, klavers en voedergewassen. Hierdoor voorziet het in voldoende dekking en voedsel maar houd ook de gezondheid van de haas op peil, ook reeën pikken graag een graantje mee van dit mengsel.

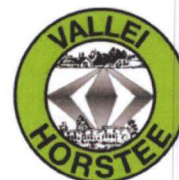
Samenstelling: Rode-, witte-, perzische- en alexandrijnseklaver, spurrie, wilde peen, peterselie, duizendblad, cichorei, pimpernel, fenegriek, karwij, goudsbloem, citroenmelisse, kamille, seradella, bladkool, bladrammenas. (18 soorten)

C. “Zomermengsel”

Dit is een zaadmengsel dat al vroeg in het voorjaar gezaaid kan worden. Zomermengsel bloeit in de zomer, hetgeen een rijk insectenleven met zich meebrengt. Door diverse zaaddragende planten wordt er gezorgd voor een rijk aanbod van voedsel en dekking voor het wild. Dit zaadmengsel is een lust voor het oog en dier. Zomermengsel wordt al jaren tot volle tevredenheid van iedereen gebruikt.

Samenstelling: Tarwe, gerst, rogge, haver, zonnepitten, korrelmais, mosterdzaad, bladrammenas, serradella, zoete lupinen, anijszaad, bladkool, phacelia, zilverboekweit, mergkool, knollen, veldbonen, erwten, wikken en diverse soorten klavers en graszaden.

Afhankelijk van de locatie van de rand zal voor het juiste mengsel gekozen worden.

7. Monitoring

Het is van belang om te volgen wat het resultaat van de randen is. Vooraf wordt overlegd met de gemeentelijke ecooloog wat en hoe er gemonitord zal worden. Daarbij worden vrijwilligers vanuit de KNNV, IVN of andere organisaties ingeschakeld. Vallei Horstee heeft een getrainde vrijwilligersgroep die de monitoring verzorgd.

8. Beheer van de randen

Voor het beheer van de randen zal een aantal voorwaarden gelden. Deze willen we zo goed mogelijk laten aansluiten op de SNL beheertypen voor Akkerflora randen, de PSAN regeling voor akkerrandenflora van gelderland en het gemeentelijk beleid (met het oog op het in de toekomst).

Voorwaarden voor de randen (dit geldt ook veldjes voor wintervogels):

- ➔ De oppervlakte voldoet aan de voorwaarden zoals in paragraaf 5 benoemd.
- ➔ De rand mag niet worden beweide of bemest.
- ➔ Er mag geen bagger op de rand worden opgebracht.
- ➔ De rand mag niet worden gebruikt als wendakker.
- ➔ Op de rand vindt geen chemische of mechanische onkruidbestrijding plaats, met uitzondering van pleksgewijze bestrijding van ridderzuring, haagwinde, kleeftuig of akkerdistel.
- ➔ Er vindt geen grondbewerking plaats.
- ➔ De rand blijft in stand tot 1 april van het volgende jaar, tenzij er op de plaats van de rand een gewas komt dat al in het najaar gezaaid moet worden.

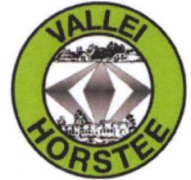
9. Vergoeding aan de deelnemers:

De deelnemende agrariërs ontvangen een vergoeding die in relatie staat tot de opbrengst van mais en gras, en in relatie tot het SNL pakket voor akkerrandenbeheer "Bouwland met broedende akkervogels (zie bijlage).

Als referentie is een opbrengst van een hectare snijmaïs genomen van € 2100,=. Ten opzichte van snijmaïs vinden op de akkerrand enkele extra grondbewerkingen plaats door de agrariër (frezes, vals zaaibed maken). De kosten hiervan zijn ca. € 100,= per ha. Kosten voor de snijmaïsteelt die voor de rand niet van toepassing zijn: zaaizaad, zaaien, gewasbescherming, meststoffen en spuiten, totaal ca. € 465,= per ha. De referentie vergoeding voor de rand komt hiermee op € 2100,= minus € 465,= plus € 100,= is € 1745,=

De vergoeding voor het SNL pakket bedraagt € 1652,= per ha op zandgrond en € 2138,= op kleigrond. In de Gelderse Vallei hebben we te maken met hoofdzakelijk zandgrond, maar wel met een bovengemiddeld hoge grondprijs en mede daardoor ook hoge prijzen voor snijmaïs. Bij de SNL randen hoeft niet jaarlijks te worden ingezaaid waardoor de agrariër minder kosten heeft voor grondbewerkingen, zaaien, etc.

Op grond van deze vergelijkingen is gekozen voor een hectarevergoeding van € 1750,= als reële vergoeding voor de opbrengstderving.

10. Werving deelnemers

Vallei Horstee heeft nu vier jaar ervaring met akkerrandenbeheer en heeft hierdoor draagvlak binnen de agrarische sector. In het zuidwestelijk deel van de Gelderse Vallei (Leusden, Woudenberg, Scherpenzeel, Renswoude, Utrechtse Heuvelrug) is het initiatief redelijk bekend en bestaat er vertrouwen onder boeren en natuurbeschermers over de aanpak.

In 2014 is er een uitbreiding mogelijk naar de gemeenten Nijkerk, Barneveld, Ede en Wageningen. Hier is het beheer van akkerranden nog minder bekend, zodat extra aan PR en wervingen gegeven zal moeten worden. We pakken dat als volgt aan:

- Samenwerken met het landbouwbedrijfsleven. Vooral afstemming zoeken met de afdelingen van LTO Noord en samen afstemmen hoe het project onder de aandacht van de boeren gebracht kan worden.
- Samenwerken met lokale afdelingen van IVN, KNNV, landschapsbeheergroepen, etc. Doel is het verwerven van draagvlak en vooral ook de inhoudelijke afstemming van de aanpak: wat zijn kansrijke locaties, welke zaaizaad mengsel zijn het meest geschikt en zijn er groepen te vormen die de monitoring van de randen willen verzorgen.
- Samenwerking met de gemeentelijke landschapsbeheerders, zoals in Ede.
- Publiciteit via de lokale media en gemeentelijke sites, zowel de gedrukte pers als digitale kanalen.
- Organiseren van informatieavonden om het project toe te lichten en uitleg te geven over de doelen, randvoorwaarden, etc..

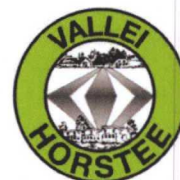
11. Kosten en financiering

Ter vergelijking: in de jaren 2011 t/m 2013 heeft Vallei Horstee jaarlijks tussen de 25 en 30 hectare aan bloemrijke randen in laten zaaien. Per gemeente meestal tussen 5 en 10 hectare. Voor 2014 is een zo goed mogelijke schatting gemaakt van de kosten per hectare

Kosten per hectare	Per ha.
1 hectare akkerrand, 6 meter breed, 1,67 km ¹	€ 1.750,00
Inzaaien	€ 160,00
Kosten zaaizaad (gemiddeld bedrag bij verschillende mengsels)	€ 300,00
Monitoring	€ 150,00
Publiciteit en voorlichting	€ 100,00
Subtotaal kosten	€ 2.460,00
Coördinatie en werving 10%	€ 240,00
Totaal kosten per hectare	€ 2 700,00

Bedragen zijn exclusief BTW. Uitgangspunt is dat de gewasvergoeding BTW-vrij is, kosten voor inzaaien en zaaizaad zijn laag tarief en de overige posten zijn hoog tarief.

De begroting voor coördinatie en werving is niet kostendekkend, zeker niet in de situatie waarbij een nieuwe activiteit onder de aandacht moet worden gebracht en de omvang relatief klein is. Vallei Horstee is bereid om het project op basis van bovenstaande kosten uit te voeren en ziet dit mede als eigen investering in toekomstige samenwerking.

OVEREENKOMST GEMEENTE LEUSDEN

De gemeenten hebben op grond van beleid en beschikbaar budget een doelstelling geformuleerd voor 2 jaar (2014 en 2015). Op basis hiervan is in Leusden een bedrag van € 4.000/jaar beschikbaar. In het jaar 2014 kan Vallei Horstee hier vanuit een eigen reservering nog € 1.900,= aan toevoegen. Verder zal Vallei Horstee zich inzetten voor aanvullende financiering tot in totaal € 10.000,= in 2014. Voor dit bedrag kan in 2014 ca 3,7 ha akkerranden worden gerealiseerd, dus zo'n 6,2 km¹, bij goede en vrijwillige medewerking van de agrarische ondernemers.

Vallei Horstee zal de werving van deelnemers, het organiseren van de uitvoering en de betaling van de vergoedingen voor het randenbeheer oppakken tot het maximaal beschikbare budget.

Vallei Horstee zal de besteding van de gemeentelijke bijdrage verantwoorden in de vorm van een verslag. Dit verslag zal ook de resultaten van het monitoren en evalueren bevatten.

Lukt het niet om de geplande oppervlakte te contracteren, dan zal er afgerekend worden op basis van de gerealiseerde oppervlakte.

Bij afwijkingen van de aanpak wordt overlegd met H. P. Reinders, beleidsadviseur groen bij de gemeente Leusden.

Alle kosten worden berekend excl. BTW, op basis van verrekening BTW, door de Stichting Vallei Horstee Beheer.

Facturering:

Vallei Horstee zal een factuur van € 8.000 (exclusief BTW) indienen voor de periode 2014 en 2015.

BIJLAGE: SNL pakket als referentie voor akkerranden

Bron: www.portaalnatuurenlanschap.nl

A01.02.01 Bouwland met broedende akkervogels

Met het pakket bouwland met broedende akkervogels wordt een doel nagestreefd waarbij delen van een bouwlandperceel uit productie genomen worden, en als broedgebied of foerageergebied voor akkervogels dienen. Deze percelen bieden niet alleen broedbiotoop voor akkerzangers, zoals veldleeuweriken of graspiepers, maar dienen ook als foerageergebied voor andere akkervogels, zoals patrijzen, grauwe kiekendieven of gele kwikstaarten. Door de rand conform de pakketeisen in te vullen, kunnen randen een rijke muizenstand gaan ontwikkelen, waardoor ze eveneens als voedselbron dienen voor roofvogels en uilen.

Beheerpakketten

- A01.02.01a
Jaarlijks dient 20-50% van de beheereenheid opnieuw tussen 1 september en 15 april te worden geploegd en opnieuw ingezaaid met een in het natuurbeheerplan voorgeschreven zaaimengsel. De beheereenheid mag niet als wendakker gebruikt worden.
- A01.02.01b
Jaarlijks dient 20-50% van de beheereenheid tussen 1 september en 15 april te worden geploegd. Tussen 1 maart en 15 april mag nog een grondbewerking worden uitgevoerd. De beheereenheid mag niet als wendakker gebruikt worden.
- A01.02.01c
In het derde of vierde jaar dient de gehele beheereenheid tussen 1 september en 15 april te worden geploegd en opnieuw ingezaaid met een in het natuurbeheerplan voorgeschreven zaaimengsel. Roulatie binnen het bedrijfsoppervlak is op dat moment mogelijk. De beheereenheid mag niet als wendakker gebruikt worden. Van het derde of vierde jaar kan worden afgeweken wanneer dit is opgenomen in een goedgekeurd collectief beheerplan.
- A01.02.01d
De beheereenheid is minimaal 12 meter breed. Tussen 15 april en 31 augustus mag maximaal 10% van het oppervlak van de beheereenheid bedekt zijn met rijsporen. Tussen 1 september en 15 april mag maximaal 30% van het oppervlak van de beheereenheid bedekt zijn met rijsporen. In het derde of vierde jaar dient tussen 1 september en 15 april over de gehele beheereenheid een diepe grondbewerking plaats te vinden en dient deze opnieuw te worden ingezaaid met een in het natuurbeheerplan voorgeschreven zaaimengsel. Roulatie binnen het bedrijfsoppervlak is op dat moment mogelijk.

Jaarvergoeding begrotingsjaar 2014:

- Op kleigrond € 2.138,73
- Op zandgrond € 1.652,31